

HABERLER:

DÜNYA MADEN HABERLERİ

KÖMÜR

Malûm olduğu üzere Marshall yardımı 1952 Haziranında sona erecekti. Bu sebepten Marshall yardımı idare merkezi 1952 başında lağvedilmiş yerine mütekabil emniyet ve garanti idaresi kurulmuştur.

Marshall plânının gayelerinden biri, Batı Avrupanın 1951 senesine kadar yakıt maddeleri ve enerji istihsalini hariçten hususî yardım görmeden kendi

kendine yetecek derecede ilerletebilmesidir. Batı Avrupa'nın bu hususta ne derece muvaffak olduğu ve hangi memleketlerin ne kadar istihsal yaptığı aşağıdaki tablonun tetkikinden anlaşılacaktır. Bu tabloya göre, Batı Avrupa memleketlerinden hiçbiri plânda tespit edilen istihsal miktarına erişememiştir. Batı Almanya 2.2 milyon = % 1.7 bir açıkla gayeye en çok yaklaşan olmuştur. Eğer linyit kömürü hesaba katırsa, plândaki miktarı çoktan aşmıştır.

Marshall plânı memleketlerinin kömür istihsalı

Hedef istihsal, erişilen istihsal (milyon ton olarak)

Memleketler	Yapılan istihsal 1935/1938	Hedef istihsal 1951	Erişilen istihsal		1951 de erişilen istihsalın hedef istihsale nisbeti %
			1950	1951	
Büyük Britanya	233. —	249. —	219.8	225.7	90.6
Batı Almanya :					
Taş kömürü	124.6	121.1	110.8	118.9	98.2
Linyit	60.7	72. —	75.8	83.1	115.4
MECMUU	185.3	193.1	186.6	202. —	104.6
Saar	12.5	16.8	15.1	16.1	95.8
Fransa (linyit dahil)	46.6	62.5	52.5	55.3	88.5
Belçika	28.5	31. —	27.3	29.3	94.5
Diğer memleketler (linyit dahil)	21. —	30.4	20. —	20.6	67.8
MECMUU	526.9	582.8	521.3	549. —	94.2

Memleketler	Yapılan istihsal	Hedef istihsal	Erisilen istihsal		1951 de orijinal istihsalin, hedef istihsale nisbeti %
	1935/1938		1950	1951	
Mukayese için :					
U. S. A	410.5	—	499.—	510.—	—
Polonya :					
Taş kömürü	66.(1937)	—	78.—	81.5	—
Linyit	—	—	4.8	4.8	—
Çekoslovakya :					
Taş kömürü	13.9	—	18.5	—	—
Linyit	16.2	—	27.5	—	—
Sovyet Rusya :					
Taş kömürü	—	—	220.—	—	—
Linyit	—	—	40.—	—	—

Kömür ve Avrupa ekonomisi:

OEEC (*Organization European Economic Cooperation*), kömür ekonomisi eksperlerinden müteşekkil bir komisyona, bu teşkilâta dahil memleketlerin 1956 senesine kadar 5 senelik kömür ekonomisi durumlarını etüt ettirmiştir. 1951 aralığında, İngilizce olarak neşredilen komisyon raporuna istinaden *Braun Kohle, Warme und Energie* mecmuasından aşağıdaki malûmatı alıyoruz.

OEEC memleketlerinin (Türkiye hariç) kömür plânı

Milyon ton olarak

	1951	1952	1956
Kömür ihtiyacı	486	504	540-550
OEEC teşkilâtına dahil olmayan memleketlere yapılacak ihracat miktarı ve İngiltere Bunker kömür (gemiler için) 6 milyon ton indirildikten sonra.	451	466	515
Eksik miktar (açık)	35	38	25-35

Bu açık miktar 1951 de 25 milyon ton USA dan ve 10 milyon tonda Polonya ve diğer memleketlerden yapılan ithalâtla kapatılmıştır.

1951 den 1956 ya kadar en mühim memleketlerin sermaye ihtiyacı

Milyon dolar olarak

	Kendi finansmanı	Yabancı finansman	Meemuu
İngiltere	180	365	545
Batı Almanya	535	340	875
Fransa	105	350	455
Belçika	100	135	235
Saar Arazisi	30	70	100
Umum Tutarı	930	1260	2210

İhtiyaçlar hesap edilirken, endüstri ve sair istihsalâtın % 25 nisbetinde artışını temin için, 60-70 milyon ton kadar bir kömür ihtiyacı da göz önünde tutulmuş, endüstriye şu şekilde taksim edilmiştir :

Ceryan istihsaline 15-21 milyon ton
Endüstriye 9-13 » »
Kok istihsaline 29 » »

Elektrik santrallerinde KW başına kömür sarfiyatındaki tenezzül de göz önünde tutulmuştur. (Bu sarfiyat Almanya'da 1949 da 4.600 kg. cal. iken, 1951 de 4.000 kg. cal. ye düşmüş ve Fransa'da ise 1946 da 7.000 kg. cal den 1951 de 4.500 kg. cal. ye inmiştir. Bu

miktar 1956 da 3.500 kg. cal. ye kadar düşecektir).

Bundan başka önümüzdeki senelerde Almanya'da bu hususta linyit kömürlerinden de büyük ölçüde istifade edilecektir. Kok ihtiyacı için % 20 bir artış, (yani 1951-1956 seneleri zarfında, senede 18.8 milyon ton.) derpiş edilmiştir, ve şu suretle taksim edilmiştir:

	Milyon ton	olarak
	1951	1956
Yüksek fırın	43.2	56.8
Demir ve çelik	3.8	5.—
Diğer endüstri	15.—	17.—
Ev yakıtı	30.—	32.—
Mecmuu	92.—	110.8

Mevcut kok ocaklarının ve gazhahlerin kapasitesi, bu ihtiyaç artışını karşılayabilmek için, istihlâkin tanzimini icap ettirecektir. Bu suretle kok kifayetsizliğinin demir ve çelik istihsalinde yapacağı gayri müsait tesirlerin önüne geçilmiş olacaktır.

Demir yollarında t/km başına düşen ısı enerjisindeki sarfiyat azlığı da göz önünde tutulacaktır.

Bütün OEEC memleketleri, istihsal sahasında ve bilhassa yer altı çalışmalarında işçi bulmak müşkilâtıyla karşılaşmaktadırlar, işçiler yeraltında çalışmak istemedikleri gibi, çalışanların da istihsal randımanları düşüktür, istihsalin arttırılması için düşünülen tedbirler arasında avantajlar karşılığı yeni maden işçileri tedarik, yeraltı çalışma şartlarının İslahı, büyük ölçüde makina istimali suretiyle yer altı çalışmalarında işçi yükünün hafifletilmesi; yevmiyelerin adilâne bir hadde çıkarılması ve her şeyden evvel maden işçisine ev tedariki ve en nihayet demir, çelik ve demirden gayri metallerin temininde, maden işletmelerinin ön plâna alınması vesair gibi kararlar vardır.

Alman taş kömürü işletmeleri idaresi, Batı Almanya taş kömürü istihsal

miktarını (1951 de 118.6) 1952 için 126 milyon ton olarak tahmin etmiştir. Taş kömürü madenciliği ihtiyaçları temin edildiği takdirde istihsalın, 1956 da 140-150 milyon tona çıkarılabileceği ümit edilmektedir. Bu arada yer altı işçi adedi 20.000 miktarında arttırılacak ve 1 Ocak 1952 de 46.000 ve 1953 te 46.000 ve 1954 de 30.000 işçi evi inşa edilecek ve bunun için de 1.72 milyar D. M sarfedilecektir.

Elektrik santrallerinin ihtiyacını karşılamak için linyit kömürü istihsalı arttırılacaktır. Bu arada briket, Pech Kohle (liniyit cinsi) ve kuru destilasyon koku istihsalı (1951 17.9 milyon ton) 1952 de 18.2 milyon tona ve 1 Ocak 1956 da ise 18.7 milyon tona çıkarılacaktır.

Bunun için 1956 senesine kadar 667 milyon DM kadar bir investition nazarı itibara alınmıştır. Bu meblağın 317 milyonu dahilî finansmandan ve 350 milyonu da yabancı finansmanlarla temin edilmiş olacaktır.

Raporda, diğer OEEC memleketleri hakkında malûmat vardır. Fakat «Braunkohle Wärme und Energie» mecmuası yalnız aşağıdaki izahatla iktifa etmiştir.

Yunanistan, küçük ocaklardan edindiği bugünkü 165.000 tonluk kömür istihsalini geniş ölçüde makina istimali suretile, senede 500.000 tona çıkaracaktır. Bundan başka, henüz istikşaf ameliyesi safhasında bulunan Ptolemais linyit yataklarından 1956 senesinde 2 milyon ton kömür istihsal edebilecektir. Aynı senede briket istihsalı 600.000 tonu bulacaktır. Bütün bu işler için 24 milyon dolarlık bir investition'a ihtiyaç vardır. Bunun 8 milyon doları kendi finansmanı ile temin edilecektir.

OEEC memleketlerine USA ithalâtı

(Milyon ton)					
1946	1947	1948	1949	1950	1951
14.4	34.—	17,4	10,—	0.43	25.—

Dünya taş kömürü istihsalâtı

(Düsseldorf istatistik dairesi tarafından tanzim edilmiştir)

	Yıllık İstihsal			Dünya istihsaline nisbeti
	1938 1000 t.	1950 1000 t.	1951 ⁴⁾ 1000 t.	1951 %
I. Avrupa				
Almanya İmparatorluğu	160170 ²⁾	—	—	—
Batı Almanya	136960	110755	118900	7.87
Saar arazisi	14389	15091	16928	1.09
Belçika	29585	27304	29100	1.93
Fransa	46504	50843	54100	3.58
İtalya	1480	1028	1200	0.08
Luxemburg	—	—	—	—
Hollanda	13488	12248	12400	0.82
Schuman plânı memleketleri	242406	217.269	232100	15.37
Büyük Britanya	290648	217269	225700	14.95
İrlanda	120	168	180	0.01
Norveç	299	372	700	0.05
Avusturya	277	180	200	0.01
Portekiz	308	420	400	0.03
İsveç	431	312	500	0.03
Türkiye	2589	4368	4500	0.30
ERP - memleketleri	477028	442857	446280	30.75
Doğu Almanya ¹⁾	34762	3800	4200	0.28
Bulgaristan	145	260	300	0.02
Yugoslavya	451	1152	1200	0.08
Polonya	38103	78000	81000	5.36
Romanya	299	300	400	0.03
İspanya	5693	11040	10500	0.70
Çekoslovakya	15836	18456	19200	1.27
Macaristan	1042	1600	1800	0.12
Avrupa ³⁾	573329	557465	582880	36.60
Sovyet Rusya ⁵⁾	113690	200000	220000	14.57
II. Asya				
Hindistan	28798	32504	34500	2.28
Pakistan	—	444	470	0.03
Çin	16043	20000	25000	1.66
Formoza	1800	1500	1600	0.11
Hindicini	2335	504	580	0.04
Endonezya	1457	804	880	0.06
Japonya	48684	38460	40000	2.65

	Yıllık istihsal			Dünya istihsaline nisbati
	1938 1000 t.	1950 1000 t.	1951 1000 t.	1951 %
Kore	3408	—	—	—
Malaya	486	420	400	0.03
Mançurya	15000	(Çine bakınız)		
Filipinler	40	125	140	0.01
ASYA	118051	94765	103570	6.86
III. Amerika				
Brezilya	507	1956	2000	0.13
Şili	2044	2100	—	0.14
Kolombiya	331	520	600	0.40
Kanada	12024	15360	15000	0.99
Meksika	893	936	1100	0.07
Peru	75	150	150	0.01
U. S. A.	355000	496900	530000	35.10
Venezüella	6	10	12	0.00
Amerika	371580	518016	550962	36.49
IV. Afrika				
Fr. kuzey Afrika	136	624	650	0.04
Belçika kongosu	42	50	60	0.00
Nigeria	330	600	600	0.04
Güney Afrika birliği	16284	26472	26400	1.75
Güney Rodezya	1044	2124	2300	0.15
AFRİKA	17836	29870	30010	1.99
V. Avustralya				
Avusturalya	11868	16788	16900	1.12
Yeni Zelanda	944	936	600	0.04
Avustralya ve Okyanusya	12862	17724	17500	1.16
DÜNYA *)	1210000	1420000	1510000	100.00

DEMİR VE ÇELİK:

Batı Avrupa memleketlerinde 1951 Çelik istihşali :

Avrupa UNO - iktisat komisyonun bir hesabına göre, batı Avrupa memleketlerinin 1951 senesi çelik istihşali 58.2 (1950 52.2) milyon tonu bulmuştur. Bu miktar Sovyet Rusya ve yakını memleketlerin mecmuu çelik istihşalâtından 17.2 milyon ton daha fazladır. Batı Avrupa (Yugoslavya dahil) memleketlerinin 1951 ham çelik istihşali şimdiye kadar kaydedilmemiş en yüksek bir seviyeyi bulmuştur. Amerika Birleşik Devletlerinin 95.5 milyon tonluk istihşaliyle beraber Batı Dünyasının ham çelik istihşali mecmuu 153.7 milyon tonu bulmuştur ki, buna mukabil bütün Sovyet Blokunun ham çelik istihşalâtı ancak 40.9 milyon ton tutmaktadır (Tablo 1 e bakınız).

iktisat komisyonun raporuna göre, büyük miktarda çelik istihşal eden memleketlerden yalnız İngiltere, 1950 senesine nisbetle 1951 de daha az çelik istihşal etmiştir. Buna sebep olarak demir ve çelik Şrot'unun (hurda demir) az ithal edilmiş olması gösterilebilir. Bu ithalât 1950 senesinin ilk 9 ayında 1.699.000 ton iken, 1951 senesinin aynı aylarında 414.000 tona düşmüştür.

İngiltere müstesna, Almanya, İspanya ve diğer bütün Avrupa memleketleri şimdiye kadar yaptıkları istihşalin en fazlasını 1951 de yapmışlardır. İstihşalindeki düşüklüğe rağmen Büyük Britanya 1951 de yine Batı Avrupa'nın en çok ham çelik istihşal eden memleketi olarak mevkiini muhafaza etmiştir, istihşal 1951 de, 1950 senesinin 16.5 milyon tonuna mukabil, 15,9 milyon tonu bulmuştur. Bundan sonra Batı Almanya ve, Fransa gelmektedir. Batı Almanya'nın 1951 ham çelik istihşali 13.5 (1950 de 12.12) milyon tonu bulmuştur. Fransa'nın 1951 ham çelik

istihşali 9.8 (1950 de 8.7) milyon ton tutmuştur.

Sovyet Rusya'ya yakın, çelik istihşal eden memleketlerin başında 3.8 milyon tonla Çekoslovakya gelmekte ve bunu 2.75 milyon tonla Polonya takip etmektedir. Sovyet işgali altındaki Almanya'nın 1951 ham çelik istihşali 1.75 milyon ton olarak açıklanmaktadır.

Amerika Birleşik Devletlerinin 1951 ham çelik istihşali 95.5 (1950 : 87.7) milyon tonu bulmuştur. Sovyet Rusya'nın ham çelik istihşali 1951 de bir sene evvelkine nisbetle % 15 bir artışla 31.3 (1950 = 27.3) milyon ton olmuştur.

Avrupa'nın 1950 ve 1951 (tahmini) seneleri ham çelik istihşali

MEMLEKETLER	1950 (1000 metrik ton)	1951 (1000 metrik ton)	1950/1951 (%)
Büyük Britanya	16.554	15.900	96
Batı Almanya	12.121	13.500	112
Fransa	8.652	9.800	113
Belçika	3.786	5.100	135
Luxemburg	2.451	3.100	126
İtalya	2.323	3.000	129
Saar arazisi	1.898	2.650	140
İsveç	1.459	1.500	103
Avusturya	943	1.040	110
İspanya	818	810	99
Hollanda	490	550	112
Diğer memleketler 1)	1.010 2)	1.205	119
Mecmuu	52.505 2)	58.155	111,0
Çekoslovakya	3.011 2)	3.300	110
Polonya	2.515	2.750	109
Alman demokratik Cumhuriyeti	1.155	1.750	152
Macaristan	1.022	1.200	117
Romanya	558 2)	630	113
Mecmuu	8.261 2)	9.630	117
Avrupa umum mecmuu	60.766 2)	67.885	111,7
U. S. A.	87.723	95.500	109
Sovyet Rusya	27.300 2)	31.300	115

(1) 1/2 milyon tondan az istihşal eden memleketler (Danimarka, Finlandiya, Yunanistan, Norveç, İsviçre, Yugoslavya, Türkiye)

(2) Tahminidir.

Demir cevheri İstihsalatı:

Demir cevheri İstihsalı İsveç'te 16.5 (1950: 14) milyon tonla en yüksek miktara erişmiştir. Diğer memleketler İstihsalinde de kısmen artışlar kaydedilmiştir.

Tahmin edilen İstihsal miktarları:

	(Milyon ton)	
	1951	1950
Fransa	35	30
İngiltere	15	13
Batı Almanya	11.2)	8.7
Luxemburg	5.75	4.—
U. S. A.	62.50	59.9 metrik ton

Başlıca dünya demir memleketlerinin çelik İstihlâki :

Britanya Iron and Steel Federation'un açıkladığına göre, Birleşik Amerika Devletlerinde adam başına 1950 çelik İstihlâki İngiltere'ye nisbette 2

defa ve Batı Almanya'ya nisbette ise 2 1/2 defa daha fazla olmuştur. 1938 de Almanya dünyanın en çok çelik İstihlâk eden memleketi idi.

Adam başına kg. olarak çelik İstihlâki

(Ham çelik sıklığı üzerinden)

MEMLEKETLER	1937	1933	1937/38 Ortalaması	1950
Birleşik Amerika Devletleri	378	207	291	581
Büyük Britanya	249	198	224	235
Kaçada	186	127	157	279
İsveç	253	184	219	257
Avustralya	182	206	194	245
Belçika/Luxemburg	198	122	160	227
Almanya ¹⁾	244	297	270	213
Hollanda	171	132	151	168
Fransa ²⁾	149	114	131	151
Sovyet Rusya	105	107	106	140
İtalya	54	58	56	62
Hindistan/Pakistan	4	3	3	5

¹⁾ 1937/1938 de SAAR arazisi dahil, 1950 de yalnız Batı Almanya. ²⁾ Saar arazisi dahil.

Dünya demir cevheri İstihsalı

(Dusseldorf İstatistik dairesi tarafından tanzim edilmiştir)

	Yıllık İstihsal				Dünya İstihsaline nisbeti
	Demir tenörü %	1938 1000 t.	1950 1000 t.	1951 (*) 1000 t.	1951 %
I. Avrupa					
Almanya imparatorluğu ¹⁾	25	(11.894)			
Batı Almanya	25	10.800	10.883	12.923	4.31
Saar arazisi	—	—	—	—	—
Belçika	35	181	46	60	0.02
Fransa	30	33.176	29.983	34.940	11.45
İtalya	52	1.005	442	600	0.20
Luxemburg	30	5.141	3.845	5.750	1.93
Schuman planı memleketleri		50.303	45.199	53.673	17.89

	Yıllık istihsal				Dünya istih- saline nisbeti
	Demir tenörü %	1938 1000 t.	1950 1000 t.	1951 (*) 1000 t.	1951 %
Yunanistan	46	349	41	60	0,02
Büyük Britanya	30	12,049	13,143	14,680	4,89
Norveç	65	1,474	400	450	0,15
Avusturya	35	2,666	1,859	2,400	0,80
İsveç	60	13,928	13,927	16,500	5,50
İsviçre		129	55	50	0,02
Türkiye	65	77	220	240	0,08
ERP- memleketleri		80,975	74,844	88,053	29,35
Doğu Almanya ²⁾	25	1,049	328	360	0,12
Bulgaristan	62	16	27	40	0,01
Yugoslavya	50	607	800	850	0,28
Polonya	35	840	790	900	0,30
Romanya	45	139	395	410	0,14
İspanya	45	2,545	2,100	2,200	0,73
Çekoslovakya	30	1,656	1,600	1,680	0,56
Macaristan	35	288	368	400	0,13
AVRUPA ³⁾		88,160	81,252	94,893	31,63
Sovyet Rusya ⁴⁾	50	28,000	39,000	45,000	15,—
II. Asya					
Çin ⁵⁾		2,660	3,200	3,200	1,07
Hindistan ve Pakistan		2,788	3,000	3,600	1,20
Japonya	60	766	850	900	0,30
Kuzey Kore		771	—	—	—
Malaya	60	1,640	506	—	—
Mançurya	60	2,600	—	—	—
Filipinler		874	607	—	—
ASYA		12,098			
III. Amerika					
Brezilya	65	369	890	1,100	0,37
Şili	60	1,608	3,200	3,200	1,07
Küba		155	—	—	—
Kanada / Neufundland	55	1,712	3,316	4,000	1,33
Meksika	50	100	280	320	0,11
U. S. A.	50	28,904	99,731	130,000	43,33
AMERİKA		32,848	107,417	138,260	46,21
IV. Afrika					
Cezayir	55	3,061	2,572	2,750	0,92
Fransız Marokası	50	265	319	480	0,16
İspanyol »	58	1,460	841	900	0,30
Tunus	55	828	756	900	0,30
Güney Afrika Birliği	60	504	1,195	1,360	0,45
AFRİKA		6,118	5,683	6,390	0,45

	Yıllık İstihsal				Dünya istih- taline nisbeti
	Demir tenörü %	1938 1000 t.	1950 1000 t.	1951 (4) 1000 t.	1951 %
V. Avustralya					
Avustralya Birliği		2,287	2,403	2,400	0,80
Avustralya ve Okyanusya		2,287	2,403	2,400	0,80
DÜNYA *)		170,000	245,000	300,000	100,—

Dünya ham demir istihsalâtı

(Dusseldorf istatistik dairesi tarafından tanzim edilmiştir)

	Yıllık İstihsal			Dünya istihsaline nisbeti
	1938 1000 t.	1950 1000 t.	1951 (4) 1000 t.	1951 %
I. Avrupa				
Alman İmparatorluğu 1)	(18.048)			
Batı Almanya	15.176	9.473	10.697	7.13
Saar arazisi	2.410	1.684	2.370	1.58
Belçika	2.426	3.694	4.777	3.18
Fransa	6.012	7.761	8.744	5.83
İtalya	928	573	929	0.62
Luxemburg	1.551	2.449	3.158	2.11
Hollanda	276	454	523	0.35
Schuman planı memle- ketleri	28.779	26.138	31.198	20.80
Danimarka	—	51	35	0.02
Büyük Britanya	6.869	9.792	9.670	6.45
Norveç	174	220	240	0.16
Avusturya	551	883	1.049	0.70
İsveç	714	783	785	0.52
İsviçre	—	34	42	0.03
Triyeste	—	61	40	0.03
Türkiye	—	117	146	0.10
ERP - memleketleri	37.087	38.079	43.205	28.30

*) Tahmini rakkamlar, — (1) 1937 deki memleket sahası, — (2) 1950'den itibaren yalnız Sovyet zonu, — (3) Sovyet Rusya hariç; — (4) Kısmen muvakkat rakkamlar

	Yıllık istihsal			Dünya istihsaline nisbeti
	1938 1000 t.	1950 1000 t.	1951 1000 t.	1951 %
Doğu Almanya ²⁾	459	283	350	0.32
Finlandiya	28	63	102	0.07
Yugoslavya	75	200	220	0.15
Polonya	879	1.250	1.350	0.90
Romanya	137	335	400	0.27
İspanya	436	657	671	0.45
Çekoslovakya	1.323	1.883	2.100	1.40
Macaristan	335	500	560	0.37
AVRUPA ³⁾	40.759	43.250	48.958	32.64
Sovyet Rusya ⁴⁾	14.700	20.000	22.200	14.80
II. Asya				
Hindistan ve Pakistan	1.565	1.580	1.807	1.20
Çin ⁴⁾	200	200	—	—
Japonya	2.677	2.320	3.420	2.28
Kore	295			
Mançurya	890			
ASYA	5.627			
III. Amerika				
Brezilya	118	732	750	0.50
Şili	—	109	240	0.16
Kanada	770	2.260	2.316	1.68
Meksika	100	300	225	0.15
U. S. A.	19.130	59.285	64.980	43.32
AMERİKA	20.123	62.686	68.511	45.80
IV. Afrika				
Güney Afrika Birliği	294	731	790	0.53
AFRİKA	294	731	790	0.53
V. Avustralya				
Avustralya Birliği	945	1.336	1.346	0.90
Avustralya ve Okyanuslar	945	1.336	1.346	0.90
DÜNYA ⁴⁾	83.000	133.000	150.000	100.—

(*) Rakkamlar tahminidir. - (1) 1937 deki memleket sahası, — (2) 1950'den itibaren yalnız Sovyet zonu, — (3) Sovyet Rusya hariç, — (4) Kısmen muvakkat ve tahmini rakkamlar.

Dünya ham çelik istihsalı

(Dusseldorf istatistik dairesi tarafından ihzar edilmiştir)

	Yıllık İstihsal			Dünya istihsaline nisbeti
	1938 1000 t.	1950 1000 t.	1951 ⁴⁾ 1000 t.	1951 %
I. Avrupa				
Alman İmparatorluğu ¹⁾	(22,656)			
Batı Almanya	17,902	12,121	13,506	6,43
Saar arazisi	2,557	1,899	2,570	1,22
Belçika	2,279	3,769	4,999	2,38
Fransa	6,221	8,652	9,831	4,68
İtalya	2,323	2,343	3,048	1,45
Luxemburg	1,437	2,451	3,060	1,46
Hollanda	52	490	540	0,26
Schuman plâni memleketleri	32,771	31,725	37,554	17,88
Danimarka	26	123	160	0,08
Yunanistan	20	36	36	0,02
Büyük Britanya	10,546	16,553	15,888	7,57
Norveç	65	70	78	0,04
Avusturya	673	947	1,038	0,40
İsveç	972	1,440	1,500	0,71
İsviçre	15	130	145	0,07
Triyeste	—	39	55	0,03
Türkiye	—	91	136	0,06
ERP - memleketleri	45,106	51,154	56,590	26,95
Doğu Almanya ¹⁾	2,197	1,155	1,750	0,83
Finlandiya	77	103	135	0,06
Yugoslavya	227	400	450	0,21
Polonya	1,441	2,510	2,750	0,31
Romanya	276	558	630	0,30
İspanya	574	818	807	0,38
Çekoslovakya	1,873	2,736	3,300	1,57
Macaristan	648	1,022	1,200	0,57
AVRUPA ³⁾	52,419	60,456	67,612	32,18
Sovyet Rusya ^{*)}	18,068	27,600	31,300	14,9
II. Asya				
Hindistan ve Pakistan	993	1,463	1,527	0,73
Çin	50	—	—	—
Japonya	6,460	4,837	6,456	3,07
Kore	103	—	—	—
Mançurya	484	—	—	—
ASYA	8,100			

	Yıllık istihsal			Dünya istihsaline nisbeti
	1938 1000 t.	1950 1000 t.	1951 1000 t.	1951 %
III. Amerika				
Brezilya	90	757	810	0,39
Şili	—	40	56	0,03
Kanada	1,174	3,069	3,236	1,53
Meksika	123	240	340	0,16
U. S. A.	28,800	87,240	95,500	45,48
AMERİKA	30,187	91,346	99,942	47,59
IV. Afrika				
Güney Afrika Birliği	305	753	968	0,46
AFRİKA	305	753	968	0,46
V. Avustralya				
Avustralya Birliği	1,201	1,448	1,452	0,69
Avustralya ve Okyanusya	1,201	1,448	1,452	0,69
DÜNYA *)	110,500	188,500	210,000	100,—

ALTIN :

Harp engelleri kalktığından beri Dünya altın istihsalinde tedrici bir gelişme kayıt edilmiş ise de, Dünya emniyeti, ticaret bilânçosundaki muvazenesizlik, sterlin üzerinden ödeme kabiliyeti gibi milletlerarası meseleler, nazarları altın istihsalinden alıkoyarak, 1951 Dünya istihsalinin 1950 dekinden daha düşük olmasına sebep olmuştur.

Ücretlerdeki daimi artış ve binnetice hayatın ve maden malzemesinin pahalılığı ve bir çok hallerde cevher rezervinin tedrici surette tükenmesi, meseleyi taz'if etmiştir.

Gerçi, Filipinler, Nikaragua, Altın Sahili, Kolombiya, Hindistan, Japonya ve Belçika Kongosu gibi küçük müstahsil memleketlerin istihsallerinde bir inkişaf kayıt edilmiş isede, üç büyük altın müstahsili memlekette istihsal azalmış, bunun neticesi olarakta 1951 Dünya altın istihsalı 1950 yılına nazaran 500.000 f. oz düşük kalmıştır.

Aşağıda başlıca altın müstahsili memleketlerin istihsallerini mukayese için, 3 seneliği bir araya getirilerek bir tablo haline konmuştur:

	İstihsal		
	(100 f. oz hesabıyla)		
	Sovyet Rusya dahil değildir		
	1949	1950	1951
Güney Afrika	11.705	11.659	11.517
Kanada	4.124	4.431	4.329
U. S. A	1.949	2.289	1.958
Avustralya	893	869	871
Altın sahili	672	663	699
G. Rodezya	528	511	487
Meksika	406	408	390
Kolombiya	359	379	431
Kongo	334	328	352
Filipinler	289	334	367
Nicaragua	219	236	259
Şili	179	186	174
Hindistan	161	189	217
Brezilya	151	163	171
Japonya	119	155	189

*) Tahmini rakkamlar. — (1) 1987 deki memleket sahası, — (2) 1950'den itibaren Sovyet zonu, — (3) Rusya hariç, — (4) Evvelki tabloya bakın.

	1949	1950	1951
Peru	112	148	101'
Fiji	104	103	94
Yeni Gine	93	80	90'
Yeni Zelanda	85	76	NA
Suudi Arabis.	67	66	65
Yugoslavya	35	43	44

GÜMÜŞ:

Gümüş 1951 de bütün maden ye mineral piyasalarına tesir eden büyük fiat temewücünden en az müteessir olan madenlerden biridir. Newyork'ta ortalama gümüş fiyatı 1 f: oz=89 368 c. dir.

Çin hariç bütün dünyada gümüşe karşı duyulan ilgi yavaş yavaş azalmaktadır. Hindistan'da ithalât durdurulmuş Londrada ise sıkı hükümet kontrolü altında tahdit edilmiştir.

Meksika en büyük gümüş müstahsili olmakta devam etmiştir. U.S.A ve Kanada sırasıyla Meksika'dan sonra gelir.

istihsal			
Milyon f. oz hesabıyla (Rusya ve peykleri hariç)	1949	1950	1951
MEMLEKETLER			
Meksika	49.5	49.1	41.—
U. S. A.	34.—	42.1	40.—
Kanada	17.6	23.2	24.2
Peru	10.6	13.5	13.5
Avustralya	9.—	10.9	10.5
Bolivya	7.—	6.6	6.7
Belçika Kongosu	4.—	5.—	5.—
Diğer memleketler (tahminidir)	16.7	16.—	14.2
YEKÜN	148.4	165.9	155.1

A. B. D de gümüş cevheri ve külçe halinde gümüş ithali senenin ilk yarısında 1950 den daha azdır. Meksika'dan yapılan ithalâtın azalması yüzünden, senenin 2.ci yarısında bu miktar dahada azalmıştır. Kanada ve diğer memleketlerden yapılan ithalât eski

halini muhafaza etmiş, ancak bazı ahvalde artmıştır.

Gümüş İstihlâki

Güzel sanatlar ve sanayide	1 9 5 0	1 9 5 1
A. B. D.	120.0	110.0
Britanya	12.2	16.5
Almanya	9.6	11.5
Kanada	5.2	4.6
Meksika	2.5	2.0
YEKÜN	149.5	144.6
Para basmada		
A. B. D.	24.6	44.4
Suudi Arabistan		21.0
Almanya		9.9
Meksika	3.8	4.5
Kanada	3.8	3.8
Diğer memleketler	1.5	4
YEKÜN	33.7	84.0
UMUMİ YEKÜN	183.2	228.6

PLATİN;

Platin gurubu metallerine ait istatistiki malûmatın yavaş yavaş ortadan kaldırılması, Dünya durumunu gösteren bir tablonun arzını güçleştirmiştir. Bununla beraber, talebin azalmadığı muhakkaktır. Bilâkis stoklar, ihracat ve istihlâk üzerindeki sıkı hükümet kontrolü geçen sene geniş ölçüde artmıştır.

Eldeki malûmata göre, Kanada birinci derecede müstahsil olmaktadır yerini 1951 de de muhafaza etmiştir, Bu arada Güney Afrika'nın istihsalinde de seri ilerlemeler kayıt edilmiştir.

Kanada'da 1951 esaslı olarak International Nickel ve az miktarda da Falconbridge Nickel maden ocaklarından istihsal edilen miktar, hükümetin verdiği rakkamlara göre, 317.436 oz dur, 1950 yılındaki istihsal miktarı ise ancak 273. 312 oz dir.

Platin istihsalı 1950 deki 124.517 oz a mukabil 1951 de 154. 950 oz dur. Palladyum'un 1950 istihsal miktarı 148. 741 oz olup 1951 istihsal miktarı ise 162. 480 oz dur.

A.B.D de istihlâk edilen platin gurubu madenleri mevcudunun mühm bir kısmı 1951 de bilhassa Kanada, Britanya, Güney Afrika, Kolombiya ve Rusya'dan, az bir kısmıda dahildeki membalardan temin edilmektedir. Ham platin, Alaska'dan ve pek az miktarda da diğer bir kaç memlekette istihsal edilmektedir.

Devamlı ve fazla talep, yüksek fiat ve satışlarda kontrol, 1951 de sanayinin hususiyetlerini teşkil etmiştir. Askeri program ve müdafayı destekliyen sanayi için gösterilen fazla miktarda ihtiyaç, istihlâkin fazlalaşmasına sebep olmuştur.

BAKIR:

Copper Institute tarafından tahmin edilen 1951 senesi Dünya rafine bakır istihsalı 2.424.802 ş. tondur, bir sene evvel 2.398.097 ş. ton iken 25.000 ş. ton artmıştır. Birleşik Devletlerin istihsalı 1950 ye nispetle takriben 71.000 ş. ton düşüktür, geri kalan diğer devlet-

lerin istihselleri ise bir sene evvelkine nazaran 98.000 ş. ton kadar yüksek olmuştur.

Dünyanın en büyük bakır müstahsili olan Amerika'nın geçen seneki istihsalindeki azalmanın sebebini, temmuz, ayında Garfield izabehanesinde, ağustos ve Eylül'de de işletmelerde olan grevlerde aramalıdır. Diğer taraftan da genişleyen bir müdafaa programına paralel olarak en modern fabrikalardan evlere kadar her şeyi içine alan milli müdafaayı destekleyici projeler, 1951 yılı boyunca bakır talebinin yüksek bir şekilde devam etmesine sebep olmuştur.

Umumî olarak her tarafta fiyatların yükselmesi neticesi olarak Birleşik Devletlerin işlenmemiş bakır ithalâtı, 690.231 tondan 488.338 ş. tona düşmüştür. Tasfiye edilmiş bakır ise 1950 de 317.050 iken 237.997 ş. ton olmuştur.

Rafine bakır ihracatı da azalmış, 1950 de 144.561 ş. ton iken 1951 de 132.745 ş. ton olmuştur.

Başlıca bakır müstahsili memleketlerin istihsellerini gösterir tablo

MEMLEKETLER	1949	1950	1951
Birleşik Devletler	961.500	1.239.800	1.205.000
Şili	386.600	380.800	388.000*
Kuzey Rodezya	289.900	314.600	340.000
Kanada	263.600	264.200	270.500
Belçika Kongosu	155.800	193.900	210.000
Meksika	59.800	61.900	60.600
Japonya	36.000	43.300	50.000*
Yugoslavya	37.500	44.100	50.000*
Güney Afrika (Güney batı Afrika dahil)	42.600	47.500	47.000
Peru	23.200	22.400	25.500
Finlandiya	22.700	16.300	20.000*
İsveç	17.900	17,700	18.000*

Umumî ithalât 1951 in ilk 11 ayında % 27 nisbetinde azalmış, Kuzey Rodezya'dan yapılan sevkiyat yarı yarıya azalarak 1 sene evvelki 75.364 s. tondan 41.486 ya düşmüştür. Kıbrıs'tan yapılan konsantre bakır, ithalâtı bir sene evvelki 6.530 tona mukabil 1951 de 5.556 tona düşmüştür. Britanya'nın istihlâki, 224.497 tonu hurdadan elde edilen bakır olmak üzere 554.853 ton kadardır, tabîi (nabit) bakır istihlâki ise bir sene evvelkine nazaran 3.000 ton daha aşağıdır.

KALAY :

1951 de kalay sanayii şimdiki kadar tesadüf edilmemiş derecede karışık ve sürprizli bir devre geçirmiştir. Senenin ilk 2 ayındaki yüksek fiyatlar Birleşik Devletler hükümetinin mübayaata son vermesiyle düşmüştür. Dünya istihsalinde bir sene evvelkine nazaran pek az bir değişiklik olmuştur.

«International Tin Study Group» tarafından verilen rakamlara göre, Dünya kalay istihsalı 1951 de 164.500 tondur, 1950 de ise bu miktar 167.000 ton idi.

Kalay cevheri istihsalı

(Rusya hariç)

MEMLEKETLER	1949	1950	1951
Malaya	54.900	57.500	57.000
Endonezya	29.000	32.100	31.000
Bolivya ¹⁾	34.100	31.200	33.100
Belçika Kongosu	13.800	14.600	12.900
Nijerya	8.800	8.300	8.500
Thailand ve Burma	9.600	11.900	10.400
Diğer memleketler	11.800	11.400	11.400
YEKÛN	162.000	167.000	164.500

Sene içinde kalay fiyatlarında düşme temayülünün istihsallere pek tesir etmemiş olduğu yukarıki tablodan anlaşılmaktadır.

Sadece Bolivya'nın ihracatındaki artıştan, maden istihsalinde bir ilerleme olup olmadığına karar vermek güçtür.

Eski karasız duruma ilâveten, 1951 in 2. ci yarısında U. S. A ya yapılan sevkiyatın durması ve fiyatların da düşeceğinin anlaşılması, birikmiş konsantrelerin ihracına yol açabilirdi. U.S.A. ve diğer devletlerdeki kalay kontrolü, istihlâkin tahdit edilmesine sebep olmuştur. U.S.A da ham kalay istihlâki 14.649 ton kısılarak 55.950 tona düşmüştür. 2. ci derece madende ise istihlâk miktarı 1.863 ton kısılarak 31.410 ton olmuştur. Umum yekûn 1950 deki 23.254 tona mukabil 1951 de istihlâk 23892 tonu bulmuştur. U. S. A da ham metalden teneke levha istihlâki (31.510 ton) % 12, lehim istihlâki (13.938 ton) % 28 beyaz metal ve teneke istihlâki % 16 nisbetinde azalmak suretiyle 5.215 tona düşmüştür. Sadece tunç istihlâkinde % 7 artış olmuştur (5.437 ton). U.S.A da konsantreler ve dışardan gelen kalay dahil, umum stok yekûnu 72.887 tondan 39.975 tona düşmüştür. Pik kalay stoku ise 23.256 ton azalmıştır. 1951 deki U.S.A ithalâtı, 1950 deki 14.419 tona mukabil 12 869 tondur. Endonezya'dan yapılan konsantre ithalâtı 6.925 tondan 11.684 tona yükselmiştir. Thailand'ın ithalâtında 2.457 tondan 3.114 tona yükselmiştir. Endonezya maden cevherinin izabesinden elde edildiği muhtemel olan ve Hollanda'dan yapıları maden ithalâtı 7.667 tondan 12.505 tona yükselmiştir.

KURŞUN :

Sanayide kullanılan belli başlı metaller arasında 1951 istihsalinde en fazla düşüklük gösteren, kurşun olmuştur. Buna rağmen daha düzgün şartlara dönme emarelerini ilk gösteren maden yine kurşun olmuştur. Bunun sebebini, kurşunun, bakır ve çinko gibi bir harp metali olmamasında aramalıdır. Bundan dolayı Milletlerarası Mal-

zeme Konferansı tarafından tahsise de tabi tutulmasına lüzum görülmemiştir.

Dünya kurşun istihsalinin bir sene evvelkine nazaran daha aşağı olduğu tahmin edilmektedir.

Tahmini İstihsal

Belli başlı Müstahsiller (Rusya ve peykleri hariç)
(short ton olarak)

MEMLEKETLER	1950	1951
Birleşik Amerika Devletleri	430.827	390.428
Meksika	247.069	206.359
Avustralya	231.971	205.000
Batı Almanya D	171.330	168.000
Kanada	165.700	152.500
Fransa	68.779	23.126
Yugoslavya	80.000	N. A.
Peru	34.483	50.000
Fransız Marokosu	53.136	N. A.
Güney ve güney batı Afrika	30.000	39.000
İspanya	39.456	40.811
İtalya	42.230	38.800
Tunus	21.240	N. A.

1951 istihsalinde (gerek cevher ve gerekse izabede) umumi bir azalma varsa da U. S. A. en mühim dünya müstahsili olmağaki yerini muhafaza etmiştir. 1951 istihsali U. S. Bureau of Mines tarafından 390.428 s. ton olduğu tahmin edilmektedir. Bu miktar 1950 de 430.827 s. ton idi. Bu alçalmanın sebebi hem Batı eyaletlerindeki 23 Ağustos-tan 6 Eylül'e kadar maden ocakları, fabrikalar ve izabehanelerde devam eden grevlerde, hemde made cevherinin tükenmesinde ve bazı ahvalde az çalışmada aramalıdır. Diğer taraftan hurda mevcudu 420.000 s. tondan 480 bin s. tona yükselmiştir. İthalât ise yarım fazla azalmıştır. 1950 de ithal edilen 550.000 tona mukabil 1951 de 267.000 s. ton ithal edilmiştir, sene sonuna doğru ithalât durumu değişerek Şubat'ta Britanya'dan U. S. A. ya 30.000 ton satılmıştır.

ÇİNKO:

1951 de Dünya çinko durumu kurşununkinin aynıdır. Silâhlanma maksatları için kullanılan bir maden olduğundan istimalide, kontrol ve Milletlerarası Malzeme Kongresinin tahsisine tabidir, halbuki kurşun bunlardan muaf'tır. 1951 in ikinci yarısından sonra bu madenin istihsal vaziyeti düzelmiştir. Yalnız bunu tam bir tablo halinde göstermek mümkün değildir. U. S. A. maden istihsali 1951 de 679.000 s. tondur, (1950 623.375 s. ton), bu 1944 den bu yana görülen en yüksek istihsal miktarıdır. İthalât ise azami fiyatın tesirinde kalarak azalmıştır. U. S. A. da fiyatlar 17.5 c. iken Ekimde 19.5 c. e yükseltilmiş ve bu sebepten 1951 ithalâtı 390.000 s. tona (1950 de bu miktar 410.107 s. ton) düşmüştür. Maden cevherleri ve konsantreler % 11 nispetinde artarak 302.500 s. tona çıkmış ve fakat levha halinde çinko % 44 nispetinde azalarak 87.900 s. tona düşmüştür. Levha halinde izabehane çinko istihsali, hurdadan elde edilen çinko ile beraber, 931.833 s. tona çıkmıştır, bir sene evvel bu miktara (910.354 s. ton) nazaran 22.000 s. tonluk bir artma göstermekle 1942 -1943 seneleri müstesna, en yüksek rakkama erişmiştir. Levha halindeki çinko mevcudu, sanayideki fevkalâde talebe ve direkt müdafaa ihtiyaçlarına kifayet etmemektedir.

Kanada'nın 1951 çinko cevheri istihsali, 333,891 s. tona (1950 313,227 s. ton) yükselmiştir, bunun 63,000 tonu muhafaza edilip gerisi ihraç edilmiştir. Britanya'ya yapılan Sevkiyat 55.000 s. ton olup nisbet % 24 ten % 38 e yükselmiştir.

U.S.A. ya yapılan Sevkiyat nisbeti ise % 58 e düşerek 84.000 s. ton olmuştur, bir sene evvelki Sevkiyat ise % 74 nisbetinde idi. Kanada'dan sonra Avustralya 3 cü olarak 225.262 s. ton, Meksika 4 cü olarak 207.109 s. ton,

İtalya 88.513 s. ton, Almanya 80.714 s. ton, İspanya 76,030 s. ton ve Japonya 70.714 s. ton istihsal etmişlerdir. Diğer belli başlı müstahsiller İsveç (38.351 s. ton) Bolivya (30.514 s. ton) daha sonra da Kuzey Rodezya, Kuzey Afrika, Kongo ve Güney - Doğu Afrika'dır. Belçika çinko izabe eden memleketlerin başında gelir. 1951 de 200.000 ton çinko izabe etmiştir, 1950 senesine nazaran biraz daha fazladır. Fakat çinko madeni bu memlekette bulunmadığı için başka memleketlerin istihsal rakkamlarına taksim edilmiştir. Sanayideki istihlak U. S. A., Britanya ve diğer yerlerde azalmıştır. Dahildeki müstehlike sevkedilecek eldeki miktar 1951 de 929.000 s. tondur, bir sene evvel bu miktar 1.011.000 s. ton idi, hakiki istihlak ise 887.000 s. tondur.

ALÜMİNYUM :

1951 de silahlanmanın hızlandırılması, askerlikte alüminyum ihtiyacının artması ile neticelenmiştir. İstihsalin süratle artmasına rağmen bilhassa U.S.A. da bu madenin mevcudu talebe kifayet etmemektedir. Alüminyum bugün, en fazla aranan bir maden olmuştur. 10 sene evvel askerlikte sadece hava kuvvetlerinde istimal edilirken, bugün deniz ve kara kuvvetleri hafif teçhizatı için alüminyum istimaline başlanmıştır. Fiyat bakımından da bakır, kurşun, çinko ve diğer madenler alüminyumla rekabet edecek durumda değildirler. 1951 de dünya alüminyum istihsalı 1.720.000 tondur. İstihsal tablosu aşağıdadır.

Mukayeseli tablo

Rusya ve peyklere hariç (1000 ş. ton olarak)			
MEMLEKETLER	1949	1950	1951
U. S. A.	603	719	837
Kanada	367	396	469
Fransa	60	67	100
Almanya	32	31	82
Norveç	39	51	55
İtalya	28	29	44
Japonya	23	26	41
Britanya	34	33	31
Avusturya	16	13	30
İsviçre	23	23	25
Diğer memleketler	9	8	20
YEKÜN	1,234	1,396	1,734

U. S. A. da ham alüminyum istihsalı sene içinde % 16.5 artmış, Amerika sanayii tarihinde 2 nci en yüksek istihsal rekoru olan 837.500 s. tona yükselmiştir. Buna mukabil ithalât, diğer milletlerin de karşılaştığı, artan askeri ihtiyaçlar yüzünden, 50.000 ton kadar azalmıştır. 1951 senesi başında U. S. A. da alüminyum sanayii için senelik kapasitesi 446.000 ton olan bir tevsi programı faaliyete geçmiş, sene içinde bu kapasiteyi arttırmak lüzumu hasıl olmuş, ve sonunda ise mutasavver artış 677.000 ton olmuştur.

Britanya'nın durumu safalüminyum bakımından oldukça iyidir. İstihsal bir sene evvel 180.000 ton iken 1951 de 200.000 tonu geçmiştir.

Boksit ithalâtı % 75 artarak 343.701 tona yükselmiş, alüminyum ithalâtı bir sene evvel 141.209 ton iken 36.221 ton artarak 177.430 ton olmuştur. Avrupa devletleri istihsallerinde de mühim artışlar kaydedilmiştir.

MAGNEZYUM :

Dünya magnezyum istihsalı, silahlanmanın doğurduğu ihtiyaçları karşılamak üzere sür'atli bir şekilde artmaktadır. U.S.A. nın 1951 magnezyum istihsalı 48.000 s. tona yükselmiştir, bir sene evvel 15.826 s. ton idi. Kaydedilen bu artış, hükümetin sahip olduğu 7 işletmenin yeniden faaliyete geçmesi ile mümkün olmuştur. 1952 senesi içinde beklenen istihsal miktarı 110.000 s. tondur.

Kanada'nın Ontario'daki Dominion Magnesium Ltd. in istihsalı 1951 senesinde 4 000 s. ton metal magnezyumla beraber 500 s. ton metal kalsiyumdur. Britanya'da, elektrik fiyatlarının yükseliği istihsalin artmasına mani olmuşsa da, talebin fazlalığı yüzünden iktisadi tedbirler çığnenerak, 1951 de, 4 magnezyum fabrikasından biri tekrar işletmeye açılmış, böylece senede 3 500

tonluk bir istihsal kapasitesi elde edilmiştir. Bu tedbiri lüzumlu kılan sebepler artan müdafaa ihtiyaçları, genişleyen sivil talepler ve birikmiş stokların azalması olmuştur.

Britanya dahilindeki membalardan yapılan istihsal, ihtiyacın ancak % 20-sine kâfi gelmektedir. Norveç'te de metal magnezyum istihsaline başlanmıştır, senelik istihsal 5.000 tondur.

U.S.A. da fabrikatörler önümüzdeki seneler için azamî istihsal kapasitesine erişebilmek üzere çalışmaktadırlar. U.S.A. da magnezyum halitalarının satışı, ilk olarak 1951 de dökme magnezyum satışını geçmiştir ki, bu da son zamanlardaki tekâmülün aşikâr bir işaretidir.

BERİLYUM :

Beril madeni yay, kontakt yerlerinde ve şerare çıkarmayan aletler imalinde kullanılmaktadır. Umumiyetle bakırla beraber halita teşkil eder. Erieme noktasının yüksekliği, oksidasyona karşı mukavemeti ve nötronları absorpsiyon kabiliyetinin az oluşu berilyumun kaplama madeni olarak kullanılmasını mümkün kıldığından bu madene atom enerjisi programlarında da çok ehemmiyet verilmektedir.

1951 senesi zarfında sivil ve askeri talepler bilhassa berilyum, bakır, yarı mamul maddelere tevcih edildiğinden berilyum mevcudu kritik bir duruma düşmüştür. Brezilyanın ihracatı durdurulan bir kanun çıkarması durumu büsbütün bozmuş, beril cevheri stoklarında ciddi bir eksilmeye sebebiyet vermiştir. Sene ortasından kısa bir müddet sonra Brezilya hükümeti ihracat lisansı çıkararak U.S.A. ya ehemmiyetli miktarda ihracat yapmıştır. Britanya'da ki belli başlı fabrikatörlerin gayretine rağmen istihsal miktarı ihtiyaca kifayet edememiştir. 1950 Dünya konsantre beril istihsalı 5.000 ton kadardır, geçen sene

Afrika'da istihsalın artması 1951 dünya istihsaline de tesir etmiştir. U.S.A. dahilindeki maden istihsalı 1950'de bir rekor teşkil etmiş ve 514 s. tona çıkmıştır. 1951 senesi için ithal edilen beril konsantreleri 4.500 ton kadardır. Brezilya ve Güney Afrika umum sevkiyatın 1/3 ünü vermişlerdir; fakat en mühim ihracat Güney -Batı Afrika'dan (1.500 s. ton), Güney Rodezya'dan (1.110. 1. ton) ve Hindistan'dan yapılmıştır. Mozambik, Portekiz, Uganda ve Fransız Marokundan az miktarda sevkiyat yapılmıştır.

ASBEST (Amyant) :

İnşaat sanayiinde asbeste karşı fazla miktarda rağbet gösterilmesi, asbest istihsalinin arttırılmasını elzem kılmıştır. Bu sebepten asbest müstahsilleri yeni zuhurlar aramaktadırlar.

1951'de Kanada'da ham olarak ve elyaf halinde 967.375 s. ton asbest istihsal edilmiştir. 1950 de bu miktar 875.455 s. tondur.

U.S.A. istihsalı 1951 de az çok 1950 deki kadar olup 43.000 tondur. Güney Afrika'nın istihsalinde de fazla miktarda bir artış görülmektedir. 1951 deki istihsalı 101.771 s. tondur, 1950 de ise bu miktar 87.414 s. ton idi. Güney Rodezya'da 1951 istihsalı 77.663 s. tondur, 1950 de bu miktar 71.527 s. ton idi.

Az miktarda olsa dahi Kıbrısın istihsalinde de bir artış görülmektedir. 1950 deki 14.752 tona mukabil 1951 de istihsal 18.938 ton olmuştur. Britanya 1951 asbest ithalâtı 122.392 s. tondur, (1950 de 109.904 ton) bunun 91.000 tonu Chryolite dir.

Britanya'ya en fazla Güney Afrika'dan ihracat yapılır, müteakiben Brezilya, Almanya ve Arjantin gelmektedir.

ANTİMUAN :

1951 de antimuan durumunda göze çarpan bir değişiklik husule gelmiştir.

U.S.A. da 1951 senesi istihlâki 1940 (15.494 s. ton) istihlâkine nisbetle % 15 bir artış göstermiştir. Britanya'nın 1951 de umum antimuan istihlâki metal ve halita olarak 6.280 1. tondur. 1950 de bu miktar 5.208 1. tondu. Bu iki devlette artan istihlâk, Dünya istihsalinin ve bilhassa Güney Afrika istihsalinin artmasıyla karşılanmıştır. Tevsii programının Consolidated Murchison (Transvaal) Goldfields and Development Co. Ltd., tarafından tamamlanmasını müteakip Güney Afrika antimuan ihracatı 1951 in ilk 5 ayında 915.722 £ kıymetine yükselmiştir. (% 200 den fazla bir artış) 1951 senesi antimuan cevheri istihsali 28.211 tondur. U.S.A. antimuan istihsali 1950 de 2.297 t. iken 1951 de 3.350 tona yükselmiştir. U.S.A. cevher halinde antimuan ithalâtının 1951 de 12.000 s. ton olduğu tahmin edilmektedir; bu miktar 1950 de 8.966 s. ton idi. İstihlâk için mevcut birinci derecede antimuan 1951 de 22.000 s. ton kadardır, bir sene evvel 19.721 tondu.

NIKEL :

1951 senesi zarfında, hür milletler nikel istihsali % 10 nisbetinde artarak takriben 147.500 s. ton olmuştur. Bunun % 90'dan fazlasını Kanada istihsal etmiştir. Bütün sene zarfındaki stok mevcudu talebi karşılamaktan çok uzak kalmıştır.

U.S.A. da çelik halitası istihsali takriben 1.400.000 tondurki, 1950 deki miktardan çok daha yüksektir. Her çeşit pas tutmaz çelik istihsali devamlı bir rekor rakkamı teşkil etmiştir.

U. S. A. da senenin ilk yarısında, müdafaa talepleri karşılandıktan sonra kalan bakiyenin, sivil ihtiyaçlar için bitarafane tevzii esasına dayanan bir nikel tevzi programı mevcuttu. 1 temmuzdan itibaren nikel, Washington'da National Production Authority tarafından tahsise tabi tutulmuştur. Buna ben-

zer tedbirler diğer büyük müstehlik memleketler tarafından da tatbik edilmiştir. Ekim 1951 den sonra Britanyada bir çok sivil ihtiyaçlarda nikelin kullanılmasını meneden bir kanun çıkmıştır. International Materials Conference tarafından nikelin milletlerarası tahsisi sistemi öne sürülmüştür. Senenin son 3 ayında Britanya 5.089 ton nikel tahsise tabi tutmuştur, bu 1948-50 seneleri vasati istihlâkinden fazladır.

Demir perde arkası nikel istihsali için itimat edilir rakkamlar yoktur, fakat hür milletler istihsalinin, Rusya ve peyklerininkinden çok fazla olduğu tahmin edilmektedir.

KOBALT :

1950 senesi kasım ayına kadar Belçika Kongosunun kobalt istihsali, dünya ihtiyacının büyük bir kısmına cevap verecek durumda idi. Fakat bu madenin yüksek sühnet halitalarında, çimento-lu karbürlerde ve Kore harbinden beri de jet uçaklarının imalinde ve elektronik malzeme istihsalinde kullanılması çok artmış olduğundan, bu miktar artık talebe kifayet etmemektedir. International Materials Conference tarafından muvakkaten 30 muhtelif millete 4 er aylık tahsisler sistemi konmuştur.

U. S. A. da (senenin son dört ayı için ayrılan miktar, umum yekûnun % 59 unu teşkil eden 1.212 tondur) istihlâk % 20 nisbetinde artarak şimdiye kadar erişilememiş olan 9.933,000 Ib. ye çıkmıştır. İthâlat % 14 nisbetinde artarak 10 295.000 Ib. olmuştur. U.S.A istihsali 1.955.143 Ib. (kobalt tenörü) olarak 1950 ye nazaran % 9 nisbetinde bir fazlalık göstermiştir. .

Geçen sene Belçika Kongosunun istihsali bir rekor teşkil etmiştir. 9 ay zarfında buradan U. S. A ya ham kobalt sevkiyatı 1.712.495 Ib. dir. 1950 senesinin aynı devresine tekabül eden zaman zarfındaki sevkiyata nazaran % 30 nis-

betinde fazlalık gösterir. Kuzey Rodezya ve Fransız Marok'unun istihsallerinin artması için ECA yardım etmektedir. 1951 de ocaktan hazirana kadar Fransız Maroku 3.158 ton kobalt cevheri ihraç etmiştir.

Kanada hükümeti kobalt istihsalinin artması için teşvik edici mahiyette faaliyete geçmiştir.

TİTAN :

1950 de titan istihsali U. S. A da 100 s. ton iken, sünger halinde titan istihsali 1951 de tahminen 700 tona çıkmıştır. Sene sonunda da senevi 1.400 tonluk bir istihsal yapılmıştır. E.L. Dupont de Nemours and Co. nın günlük istihsal kapasitesi 1.5 tondur, 1952 sonunda 2.5 tona erişilebileceği ümit edilmektedir. Müdafaa ihtiyaçları için taleplerin fazlalığından, kumpanya istihsal miktarını arttırmaya çalışmaktadır. Dupont bir sene içinde titan araştırmalarına 100.000.000 \$ sarfetmiştir. Titanium Metals Corp. of America, Henderson'da günlük istihsali 10 ton olan bir işletmeyi çalıştırmaya başlamıştır. 1952 nin sonlarında tam kapasiteye erişeceği beklenmektedir. Titanium metali, tayyarelerin enerji santrallerinde ve gövdelerinin imalinde büroteknikte, alçak sühnet halitalarında, bahri ve askeri levazımda kullanılabilir. Halita halinde olmyan titaniumun mermilere karşı mukavemeti, mevcut herhangi bir zırhtan daha fazladır.

İlmenit madeninin ilk işletme kampanyası Allard Lake Quebec'de Quebec Iron Titanium Corp. tarafından tamamlanmış, Sorel'deki izabehaneye 340.000 l. ton maden cevheri sevk edilmiştir. Sene sonunda izabehane günde 135 ton titanium dioxide cürufu ve 100 ton pik demir istihsal etmeye başlamıştır.

Kanada'nın titan konsantresi «Dominion Bureau of Methal Statistics» e göre 1950 deki 1.253 tona mukabil 1951

de 1.672 s. tondur. Güney Hindistan'daki Trancore, geçen sene en mühim müstahsil olmakta devam etmiş ve ilmenit cevheri istihsali 250.000 ton civarında olmuştur. Avusturalya'da senenin ilk üç ayında konsantre istihsali 2.592 ton olmuştur. 1950 deki istihsal 4.785 ton idi.

MANGANEZ:

1951 senesi zarfında, silahlanma, mangenez talebinin artmasına sebebiyet vermiştir. Stok ihtiyaçlarının çoğalmasında elde mevcut menbalar üzerindeki tazyiki fazlalaştırmıştır.

U. S. A. 5.000.000 ton cevher biriktirmek gayesiyle stoklarına senede 350.000 ton mangenezi ilâve etmektedir. 1951 de U. S. A. dahilindeki mangenez cevheri istihsalinin (1944 istihsali olan 247.000 s. tonla mukayese edildiğinde), 125.000 s. tona düşmüş olduğu görülmektedir, istihsali arttırmak için hükümet, dahildeki düşük tenörlü rezervleri, makbul metallurjik konsantreler haline getirmek için hususi şirketlerle temasa geçmiştir. Bu şekilde anlaşmalar ile en fazla senevi 150.000 l. tonluk bir istihsal temin edilmiştir.

U. S. A. da ferro-mangenez ve diğer halitalar mamulâtı 1951 de tahminen 840.000 s. tona çıkmıştır. Ferro-mangenez ithalâtı ise 135.000 s. tona yükselmiştir. Cevher istihlâki 1.900.000 s. ton gibi yüksek bir rakam göstermektedir. İthal edilen cevherlerin % 31 i Hindistan'dan % 22 si Altın sahilinden ve % 21 i güney Afrikadan'dır.

Britanya'nın 1951 senesi zarfındaki ithalâtı 368.000 l. tonu bulmuştur. 1950 deki ithalâtı ise 403.000 tondur. Güney Afrika'dan yapılan Sevkîyat % 46 nisbetinde düşerek 51.342 ton olmuştur, Altın sahili ve Hindistan'dan yapılan sevkîyat artarak sırasıyla 219.000 ve 111.493 ton olmuştur. Britanya çelik işleminde istihlâk edilen mangenez mikta-

n 1950 de 362.000 l. ton iken, 1951 de 348.000 l. tona yükselmiştir.

Hindistan cevher ihracatı 100.000 ton artarak 900.000 ton olduğu tahmin edilmektedir. Güney Afrika istih-sali 1950 de 871.063 s. ton iken, 1951 de 836.575 s. tona düşmüştür. Di-ğ er taraftan liman vaziyetinin iyi olma-sı dolayısıyla¹ Altın sahilinin ihracatı 1950/1951 senelerinde 725.287 l. tondan, 751.876 l. tona çıkmıştır.

Brezilya için emin rakamlar olma-makla beraber, istihsalin 230.000 l ton olduğu tahmin edilmektedir. Küba ve Fransız Maroku belli başlı ihracatçılar oldukları halde 1951 rakamları elimizde mevcut değildir.

TUNGSTEN (WOLFRAM) ve MOLİBDEN

Hararete karşı mütehammil çelik imalinde kullanıldıklarından dolayı Tungstenle Molibden silahlanma için çok ehemmiyeti haiz madenlerdir.

Dünya istihsalini Kore harbinin baş-lamasıyla artan askeri ihtiyaçları kar-şılacak derecede değildir, ancak «In-ternational Materials Conference» in ortaya koyduğu tahsisler sistemi saye-sinde vaziyet pek karmakarışık olmak-tan kurtulmuştur.

Tungsten (Wolfram)

Kore harbinin başlamasıyla, bir ta-raftan talep artmış, diğ er taraftan esas-lı maden menbalarının kesilmesine se-bebiyet vermiştir. Fiyatlarda da pek fazla bir artış kayıt edilmiş, 1950 hazi-ranında ünite başına Tungsten fiyatı 147.6 şilin iken martta 665.675 şilin ol-muştur. Fiyatların artmasına Molibden ve Columbite gibi alternatif metallerin azlığı da sebep olmuştur. Yüksek fiyat-lar maden araştırmalarına ve istihsale hız vermiştir. Portekiz'den ihraç edilen Wolfram madeni 1951 de 4.223 tondur, 1950 de bu miktar 3.206 ton idi. U. S.

A. istihsalini arttırmak üzere, bir prog-ram yayınlamıştır. Buna göre normal evsafda tungsten konsantrelerinin hü-kümet tarafından 5 sene müddetle ve-yahut 1.468.750 ünite satılana kadar ünite s. ton başına fiyat 61 \$ olarak tesbit edilmiştir. U. S. A. istihsalini 1951 de 6.000 s. tondur, bunun % 60 ı WO₃ dir.

Batı yarım küresinde İngiliz Ko-lombiya'sının belli başlı bir müstahsil olması beklenmektedir. Avusturalya Scheelite rezervleri işletmeye açılacaktır.

ECA, Portekiz'e kalkınması için ödünç olarak 3.000.000 escude vermiş-tir. Wolfram menbalarının istikşafı için Bolivya'ya da bir kredi açılması Export - Import Bankası tarafından kabul edil-miştir. 1951 Bolivya'nın 1.500 ton tungsten metali vereceği zannedilmek-tedir.

Molibden :

İkinci Dünya harbi esnasında bu maden tungstenden daha az idi.

Molibdenin çelik aletlerde istimali-nin çok arttığı kaydedilmektedir. Mo-libden istihsalinde U. S. A, hakim bir durumdadır. 1950 de istihsal ve istihlâk % 30 nisbetinde artmıştır. 1951 de U. S. A. dahilindeki konsantre istihsalini 19.450 s. tondur, bir sene evvel ancak 14.240 s. ton olmuştur. İstihlâk 1950 deki 26.029.000 Ib. den 1951 de 33.690.000 Ib. ye çıkmıştır. Molibden konsantre ve «Molybdic Oxide» ihracatı 1951in ilk 9 ayında 2.498.000 Ib. dir, bir sene evvel aynı devrede 4.000.000 Ib. idi. U. S. A. sanayiinin elinde bulunan konsantre stok-lar 1954 sonunda 5.067.7000 Ib. dir, bir sene evvel 4.089.000 Ib. idi. U. S. A. dan sonra Şili en büyük müstahsildir. Geçen sene için elde mevcut rakkamlar bulun-mamakla beraber harpten beri istihsa-lin vasatı 500 tona çıktığı tahmin edil-mektedir. Knaben madeninden elde e-

dilen molibden 1950 de 117 ton iken, 1951 de 208 tona çıkmıştır. Tungsten-Molibdenum Committee'si senenin son üç ayı için, molibden cevherleri (konsan-treleri ve ilk istihsal) için tahsis ve ihracat kotası çıkardığı zaman tevzi için yapılan ilk liste yekünü 4.720 tondur.

Belli başlı alıcılar, U. S. A. (3.620), Britanya. (538 t.), Fransa (232 t.), Almanya (157t.) ve İsveç (106 t.) dir. ihracatın 1.075 ton olacağı beklenmektedir, bunun 608 tonu U. S. A., 365tonu Şili ve 30 tonu Norveç tarafından ihraç edilmiş olacaktır. Mevcut, ihtiyacın ancak % 30 una tekabül etmektedir. Daha sonra Committee senenin son 3 aylık Dünya tahsisatını 174 tona çıkarmaya imkân bulmuştur. Britanya malibdenit konsan-treleri ithalâtı 1951'de 3 123 tondur, bir sene evvel 3.086 ton idi Senenin son altı ayı için tahsis edilen miktar 1.050 ton civarındadır.

KROM :

Krom bugün sivil ve askerî ihtiyaçlar için en fazla aranan bir maden olmuştur. Askerî taleplerin fazlalığından dolayı paslanmaz çelik istihsaline hız verilmektedir. Krom, çelik ve diğer yüksek sühunete mütehammil metallerin imalinde mühim bir rol oynamakta ve en stratejik metaller arasında sayılmaktadır. U.S.A. son 50 sene içindeki Dünya krom cevheri istihsalinin yarısını istihlâk etmiştir ve son 10 sene içinde istihsal edilenin de % 55 ini yine U. S. A. istihlâk etmiştir. Aynı devreler zarfında Dünya ham cevher istihsalinin % 85 i doğu yarımküresinden gelmiştir. Batı yarım küresinin mühim krom müstâhsili Küba'dır ve mahsulü refraktör malzeme için elverişlidir. Pek yüksek evsafta olmamakla beraber, en büyük rezervler Güney Rodezya, Güney Afrika Birliğinde Transvaal'dedir. Güney Rodezya'da Dyk halinde krom damarları yatım istikametine 100 kadem derinliğine kadar, mil

başına 125.000 ile 200.000 ton istihraç edilebilir rezerv ihtiva etmektedir. Bütün rezervlerin miktarı 42 ile 66 milyon ton olarak tahmin edilmektedir. Memleketin merkez kısmında olan Selukwe'de, talk ve şist formasyonları arasında masif krom depozitleri mevcuttur, Dyk formasyonları kadar vasi olmamakla beraber daha ziyade metalürjik evsafta olup, yüksek evsafta krom depozitleridir. Halihazırda bilhassa Umvukwe mıntakasındaki Dyk depozitleri gayet ehemmiyetlidir. Transvaal'de iki vasi saha halinde krom mevcuttur. Strüktür bakımından Great Dyk depozitlerine benzer. Bu cevherlerde kromun demire nispeti 1 e 2 olduğuna göre, gevrek evsaftadır. % 47 -% 49 kromit ihtiva ederler ve kimya sanayiinde kullanılmak üzere satılır. Sert, yumru halinde cevherler % 46 nispetinde kromit ihtiva eder ve refraktör malzemede kullanılır. Transvaal'de umum rezervler 50p kadem derinliğinde olup, 200 milyon tondur. 1930 da 40 milyon ton istihraç edilebilir krom vardır.

1949 da Türkiye en mühim Dünya krom müstâhsillerinden biri idi. Krom depozitleri bütün memlekette yaygın bir durumdadır ve bir çok hallerde de nakil vasıtalarının sahasından uzaktadır. En büyük depozitler doğu Türkiyede Ergani civarında Gulemandadır. Buradaki rezervlerin bir kaç sene evvel 1 milyon tondan fazla yüksek evsafta krom ihtiva ettiği tahmin edilmekte idi. Fethiye ve Kütahya madenleri de ehemmiyeti haizdir. Bugün Türkiye'de ki ikinci derecede müstâhsil mıntaka Eskişehir civarında Kavak madenleridir. Merkezi güney Türkiyede Toroslarda mühim rezervlerin bulunduğu söylenmektedir. Eskiden, Türkiye'nin krom rezervleri 3-24 milyon ton olarak tahmin ediliyordu, fakat şimdi, bu miktar bugünkü aramalardan sonra daha yükselmiştir.